

Een zwak voor de heggemus

Onlangs vloog, met een grote klap, een heggemus tegen ons raam. Boem, daar lag de kleine jonge stakker op z'n rug te spartelen. Ojee, vast de nek gebroken. Gelukkig niet. Even later vloog het vogeltje weer de vrije ruimte in. Ik weet niet goed waarom ik een zwak heb voor deze bijna onzichtbare druktemakers. Ze leven sober, teruggetrokken onder struiken, waar ze wat gezellig rondscharrelen over de grond: je hoort ze wel, maar ziet ze zelden. Ze zijn lastig te fotograferen. Vaak denk je dat er een veldmuis wegschiet, zo vlug zijn ze.

Heel vroeg in het voorjaar is het één van de eerste vogels die je kunt horen zingen. Ze zitten dan niet zo vaak laag bij de grond, maar zingen uitbundig op het hoogste plekje in de boom. Het zijn misschien niet de allermooist getekende vogels, maar in al hun bescheidenheid mogen ze er best zijn. Gelukkig zie en hoor ik ze regelmatig in onze tuin en heb ik ondertussen ruimschoots de gelegenheid

gehad de scharrellaar vast te leggen op de gevoelige plaat.

Hij lijkt enigszins op het vrouwtje van de gewone huismus, maar de grijze kop en zijn dunner snaveltje maken duidelijk het verschil. Dat dunne snaveltje laat zien dat dit vogeltje voornamelijk insecten eet. Zaadeters hebben een veel dikkere snavel, zoals de ringmus of de Spaanse mus. Deze

Heggemus in het vroege voorjaar in een boomtop

Heggemus op de grond nadat hij tegen de ruit gevlogen is.

vergelijkbare soort zie ik veel langs het Noordzeekanaal in Westzaan-Zuid. Wat ook duidelijk verschillend is, is de zang. De heggemus (*Prunella modularis*) heeft een heel vrolijk liedje, wat niet lijkt op het getijlp van mussen.

De heggemus is bij ons in Nederland een standvogel. Alleen als de bevolkingsdichtheid te groot is, trekt hij naar aangrenzende gebieden. In Noord- en Oost-Europa is het een trekvogel, daar wordt het voor een insecteneter te koud in de winter. Ondanks zijn vroege zang broedt hij pas half april. Door te zingen wil hij alvast zijn territorium zekerstellen. De Latijnse *Prunella modularis* is afgeleid van *braunella*, wat bruinachtig betekent. 'Modularis' geeft aan dat er een zekere mate van melodie in de zang verborgen zit.

Legendarisch verhaal

Een van de meest legendarische verhalen over vogels die ik ken, is een verhaal over de heggemus. Een of andere dominee in het Victoriaanse tijdperk stelde dat de gelovigen een voorbeeld konden nemen aan dit bescheiden vogeltje. Jaren later onderzocht een wetenschapper het gedrag van heggemussen. En wat bleek? Overspel is eerder regel dan

uitzondering bij de heggemus. De vrouwtjes bieden zichzelf stiekem aan buurmannen aan. En ondergeschikte mannetjes nemen hun kans waar als de dominante man even niet aanwezig is. Promiscuïteit is de norm bij de heggemus. Arme brave dominee, maar gelukkig voor hem heeft hij geen weet gehad van het onderzoek. Ik kwam het verhaal tegen in het buitengewoon leuke boekje 'Vogels en de liefde'. Later las ik hetzelfde in het onvergetelijke dagboek van Dirk Draulans 'In de Putten'. Hoe dat komt? Het blijkt dat de mannetjes en vrouwtjes hun eigen territoria hebben. En die overlappen elkaar. En ja, dan kom je wel eens een goede buur tegen... Zou je goed kijken, dan heb je best kans dat je ziet dat een vrouwtje plots twee mannetjes heeft. Een extra kracht om haar jongen te voeden. Vrouwtjes met twee mannetjes brengen gemiddeld meer jongen groot. En dat is nu juist de bedoeling.

Er zijn overigens maar weinig vogels die monogaam leven. Zelfs bij het monogame leven van de knobbelzwaan valt een kanttekening te plaatsen. Er komen meer echtscheidingen voor dan je zou denken. Zo zie je maar, Victoriaans is de natuur nooit geworden. Dat was en is een door mensen bedacht frame.